

mniši bode svetovalcev dejanje in nehanje, kolikor svitleje bode v njihovih glavah;

Učeči mladini je tedaj sveta dolžnost v šoli dobljene znanosti ne le ohraniti, ampak tudi množiti. Vsak, ki je, naj si bode za skrčenje časa šolske dolžnosti, ali za odpravo ponavljalne šole, je neprijatelj narodove izomike, njegove sreče.

Ponavljalnica potrebuje preosnove in sicer prvo v tem, da se pod drugim imenom n. pr. nadaljevalna ali napreduvalna šola osnovi povsod. To ime zasluži že zaradi tega, ker nima le ponavljati naukov, ki jih podaje vsakdanja šola, ampak kar je večje važnosti, ona jih dopolnjuje in razširjuje. Da pa je moči to doseči, se mora število ur pomnožiti in dolžnost hoje v to šolo povišati.

Domoljubi! Delajte za izobrazbo naroda, za njega vsestranski napredek, ker le temu ima sijati lepše solnce boljše prihodnosti in vprašajte se z duševnim velikanom Kantom: „Wie woll't Ihr die Menschen glücklich machen, wenn Ihr sie nicht weise und sittlich macht?“

Ivan Okorn.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Konec.)

Število pomožnih močij brez spričevala je neznatno, le tirolsko učiteljstvo sploh, dalmatinski in gališki učitelji delajo nekako izjemo. Število učiteljstva z zrelostnim spričevalom se mora povsod na tej višini ohraniti zaradi zakonitih določb. Razmere zaradi učiteljic za dela so še zelo različne, in postanejo polagoma jednostavnejše, ko bode sčasoma pouk v ročnih delih relativno obvezen.

Učitelje brez spričeval imajo na Kranjskem vsa glavarstva, izimši Ljubljana in Postojina; za meščanske šole izprašani učitelji se nahajajo samo v glavarstvih Kranj, Krško, Ljubljana in Postojina. Za meščanske šole vsposobljene učiteljice samo Ljubljana; učiteljic samo z zrelostnim spričevalom le v Ljubljani ni; učiteljice brez vsacega spričevala so le v glavarstvih Ljubljanska okolica in Postojina. Učiteljic za ročna dela Črnomelj in Ljubljanska okolica sploh nimata; izprašane so pa le v Kranji in v Ljubljani.

Redne razmere v Avstriji od petletja do petletja močno napredujejo. L. 1880. je bilo še 12·6% skupnega učiteljstva brez spričevala, l. 1890. pa le 5·3%. Postrile so se samo na Tirolskem, kjer je bilo l. 1875. učiteljstva 22·1% brez spričevala, l. 1890. pa 26·1%. Najpopolnejše so bile v tem pogledu že pred 15 leti razmere v Zgornji Avstriji, kjer je bilo že takrat le 0·1% učiteljstva brez spričevala. Najmočnejše so se zboljšale v sudetskih kronovinah, kjer je bilo l. 1875. učiteljstva

19·2% (Češka), 13·5% (Moravska), 18·3% (Šlezija) brez spričeval, zdaj ga je le še 3·8%, 3·0% in 2·4%. Boljšale so se sicer razmere dosledno pri učiteljih in učiteljicah, vendar so vspehi pri učiteljih boljši.

Med učitelji je imelo l. 1880. samo 71·6% spričevalo usposobljenosti, 15·0% zrelostno spričevalo, 13·4% pa nič spričevala; l. 1885. je poskočilo prvo število na 79·7%, drugo na 16·1%, tretje je palo na 4·2%; l. 1890. pa vidimo pri 85·3% učiteljev spričevala vsposobljenosti, le 10·1% je bilo samo zrelih in 4·6% sploh neizprašanih. Drugače pri učiteljicah. Učiteljic je bilo l. 1880. samo 68·3% vsposobljenih, 21·2% zrelih, 10·5% sploh neizprašanih; l. 1885. je bilo 72·3% vsposobljenih, 22·3% zrelih in 5·4% sploh neizprašanih; l. 1890. pa 76·2% vsposobljenih, 11·2% zrelih, 5·3% popolnoma neizprašanih.

Na Kranjskem nahajamo 1880. l. 64·0% učiteljev vsposobljenih, 11·9% zrelih, 24·1% sploh neizprašanih; 1885. l. že 78·3% vsposobljenih, 17·8% zrelih in 3·9% neizprašanih; 1890. l. pa 81·4% vsposobljenih, 10·3% zrelih, 8·3% neizprašanih; učiteljic pa 1880. l. 58·1% vsposobljenih, 40·2% zrelih, 1·7% neizprašanih; 1885. l. 87% vsposobljenih in 13·0% zrelih; 1890. l. 73·2% vsposobljenih, 13·6% zrelih in 6·9% neizprašanih.

Za uredbo osebnih in službinskih razmer učiteljev-vojakov so skrbeli po posameznih kronovinah praviloma posebni deželni zakoni. Z ozirom na te določbe so se jemale pri popisovanju tudi vojne dolžnosti učiteljev v poštev.

Od vsacih 100 učiteljev je bilo torej 3·7% rezervnikov, 10·7% nadomestnih rezervnikov, 4·3% brambovcev, 49·3% črnovojnikov in 32·0% vojaštva prostih; na Kranjskem posebej pa 6·9% rezervnikov, 8·8% nadomestnih rezervnikov, 4·4% brambovcev, 39·0% črnovojnikov, 40·9% vojaščine prostih.

Z učiteljskimi prejemki se zadnji popis ni pečal, ker so po vseh kronovinah že zakonito uredjeni, ker spadajo v rubriko statistike o šolskih potrebščinah, in so se osrednji statistični komisiji zdele pozvedbe in njih vspeh za objavo na tem mestu nepotrebne. E. Lah.

Književnost.

Ročenka. Rozhledy po škostvi a písemnictví paedagogickém. Ročník I., 1894. Uspadal (uredil) prof. Dr. Jan. V. Novák. V Praze 1894. Nakladem spolku Dědictví Komenského. 252 st. velika 8°. Cena 5 K 20 h, za člana 2 K 60 h.

To je naslov najnovejši knjigi, kojo je izdalo društvo Dědictví Komenského, koje društvo je osnovalo učitelstvo „češko-slovanske“ v trajno oslavo neizginljivega spomina J. A. Komenskija o prilike tristoletnice njegovega rojstva. Namen društvu je pospeševati in povzdigniti pedagoško slovstvo (češko) in mladinske spise; dajati svojim članom spise, bodisi po zelo znižani ceni (letos 50%) ali celo zastonj; s prebitkom podpirati učiteljske sirote iz kraljevine Češke.